

Lidia Głębicka, Dorota Wójcik

Rola czasopism regionalnych i lokalnych w działalności informacyjno-bibliograficznej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

Do 1989 r. rynek prasy lokalnej i regionalnej w Polsce był niewielki. Transformacja ustrojowa spowodowała dynamiczny rozwój rynku wydawniczego, masowo zaczęto publikować książki, foldery, informatory, czasopisma, w tym czasopisma regionalne i lokalne.

Obecnie wydawcą prasy lokalnej może być osoba prawna, fizyczna lub jednostka nie posiadająca osobowości prawnej. Dlatego organami wydawniczymi, obok wydawców profesjonalnych, stały się samorządy lokalne, organizacje pozarządowe (stowarzyszenia regionalne, fundacje, związki zawodowe), instytucje edukacyjne, Kościół rzymskokatolicki, inne związki wyznaniowe, mniejszości narodowe, osoby prywatne. Należy zaznaczyć, że rynek lokalnej prasy jest niestabilny i zależy od wielu czynników, zwłaszcza ekonomicznych.

Na przestrzeni ostatnich 20 lat pojawiało się wiele tytułów, niektóre szybko upadały, ale w ich miejsce zawsze powstawały nowe. Są one bardzo ważnym elementem życia miejscowych społeczności. Do podstawowych zadań prasy lokalnej należy: bieżąca informacja (także informacja użytkowa), kształtowanie opinii publicznej, wspieranie rodzimej kultury, promocja „małej ojczyzny”, edukacja historyczna, kulturalna, społeczna, ekonomiczna, polityczna lokalnych społeczności, a także funkcja rozrywkowa i reklamowa.

Liczba wydawanych tytułów oraz różnorodność czasopism regionalnych i lokalnych skłoniły badaczy do podjęcia prób ich sklasyfikowania, wyodrębnienia typów, grup. Według Mariana Gieruli prasę regionalną i lokalną można klasyfikować kierując się różnymi kryteriami: ze względu na status organizacyjno-instytucjonalny, spełniane funkcje, tematykę, krąg odbiorców, zasięg geograficzny, częstotliwość ukazywania się, nakład, status prawny, ekonomiczny, język wydania, format i objętość, a nawet ze względu na technikę druku czy cenę¹. Tak dokładna klasyfikacja pozwala na wnikliwe badania na różnych płaszczyznach.

Prasa regionalna stała się podstawowym źródłem informacji dostarczającym wiadomości najbliższemu otoczeniu, a jej czytelnicy oczekują wszechstronnej wiedzy o sprawach im bliskich.

W niniejszym artykule przedstawiono rolę czasopism regionalnych i lokalnych w działalności informacyjno-bibliograficznej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Przeanalizowano czasopiśmiennicze zbiory Biblioteki, wybrano przykładowe tytuły czasopism ukazujących się na terenie województwa lubelskiego. Omówiono ich wartość informacyjną i bibliograficzną.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie na mocy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach² ma

1 M. Gierula, *Polska prasa lokalna 1989-2000. Typologia i społeczne funkcjonowanie*, Katowice 2005, s. 97-99.

2 Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Dz.U. 1997 Nr 85, poz. 539 z późn. zm.

obowiązek gromadzenia, opracowania, przechowywania i udostępniania materiałów bibliotecznych dla potrzeb informacyjnych, zwłaszcza dotyczących wiedzy o własnym regionie oraz dokumentujących jego dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy. W tym celu WBP gromadzi wszelkie publikacje o tematyce regionalnej. Czasopisma są traktowane przedmiotowo-podmiotowo, tzn. gromadzi się wszystkie czasopisma ukazujące się na terenie woj. lubelskiego. Gromadzeniem i opracowywaniem czasopism regionalnych i ogólnopolskich w Bibliotece zajmuje się Dział Wydawnictw Ciągłych. Prasę regionalną pozyskuje się różnymi sposobami: zakup, dary i egzemplarz obowiązkowy. WBP, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 roku³, jest uprawniona do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych wydawnictw regionalnych, w tym również czasopism.

Obecnie wpływów bieżących jest rejestrowanych 190 tytułów sygnaturowych i 70 niesygnaturowych, które wydawcy lub redakcje przysyłają zazwyczaj pocztą bądź dostarczają osobiście w ramach egzemplarza obowiązkowego. Wydawnictwa prasowe są dostarczane też przez Książnicę Podlaską w Białymstoku, która, jako jedyna biblioteka wojewódzka, ma prawo do egzemplarza obowiązkowego z całego kraju. Jest zobowiązana do przekazywania publikacji o tematyce regionalnej do odpowiedniej biblioteki publicznej. Często prasa regionalna jest przekazywana, jako dar, instruktorom z Działu Instrukcyjno-Metodycznego WBP przez pracowników bibliotek terenowych lub podczas wyjazdów służbowych. Jednak są trudności w pozyskaniu egzemplarza obowiązkowego. Wydawcy nie respektują ustawy o EO⁴, stąd kłopoty z kompletnością zasobów poszczególnych tytułów: liczne braki pojedynczych numerów, a zdarza się, że także i całych roczników. A przecież to biblioteka gwarantuje ich zachowanie dla potomnych. Łącznie wszystkich czasopism regionalnych, napływających w ramach egzemplarza obowiązkowego, mamy w zbiorach ponad 500 tytułów. Liczba ta obejmuje wcześniej wspomniane bieżące wpływy oraz tytuły już zamknięte.

Przyjrzyjmy się poszczególnym grupom czasopism regionalnych na przykładach konkretnych tytułów. Wraz ze zmianami administracyjnymi zwiększyła się rola samorządów i rad osiedlowych. Organy te dostrzegły potrzebę informowania społeczności lokalnej o swojej działalności i problemach środowiska.

W Lublinie ukazuje się „Informator LSM” wydawany przez Lubelską Spółdzielnię Mieszkaniową, nieprzerwanie od 1998 r., skierowany do mieszkańców dzielnicy LSM. Pismo zawiera informacje zarówno o działalności spółdzielni mieszkaniowej, jak i samorządu i rady dzielnicowej, a także o życiu społecznym oraz podejmowanych inicjatywach. Niekiedy są zamieszczane artykuły dotyczące historii dzielnicy. Od 1994 r. na terenie dzielnicy Dziesiąta ukazuje się dwutygodnik „Obserwator Dzielnicowy”, w którym są zamieszczane sprawy interwencyjne, informacje o imprezach kulturalnych odbywających się na terenie dzielnicy, listy od mieszkańców oraz ich problemy.

Po 1989 r. wzrosła również liczba prasy parafialnej, wydawanej przez parafie katolickie i inne związki wyznaniowe. Współwydawcami często są różne organizacje i stowarzyszenia katolickie (ruchy oazowe, duszpasterstwa, oddziały Akcji Katolickiej). W zbiorach Biblioteki jest kilkanaście tytułów prasy parafialnej,

³ Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przechowywania, Dz.U. 1997 Nr 29, poz. 161 z późn. zm.

⁴ Ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych, Dz.U. 1996 Nr 152, poz. 722

np. „Głos z Wieczernika” ukazujący się od 1998 r. przy parafii Wieczerzy Pańskiej w Lublinie, „Emaus” – pismo rady duszpasterskiej parafii św. Barbary w Łęcznej wychodzące od 1992 r., „Promień” – parafia Matki Boskiej Częstochowskiej w Ludwinie. Warto również wspomnieć o „Dominiku Turobińskim”, będącym pismem parafii pw. św. Dominika w Turobinie, które jest zbliżone bardziej do czasopism stowarzyszeń regionalnych. Początkowo pismo nosiło tytuł „Dominik” (w latach 2000-2003), a od 2003 r. nieprzerwanie ukazuje się pod tytułem „Dominik Turobiński”. To tylko nieliczne przykłady prasy parafialnej. Rozwija się ona bardzo szybko, ciągle powstają nowe tytuły. Niestety, tylko niewielka ich część trafia do zbiorów Biblioteki. Wymienione wydawnictwa parafialne mają określony schemat: materiały informujące o pracy duszpasterskiej, świętach kościelnych, ważnych wydarzeniach w życiu parafii (odpusty, pielgrzymki), rozważania religijne nad Pismem Świętym. Często występują też artykuły dotyczące Kościoła lokalnego, notki biograficzne o aktualnie pracujących kapłanach. Ponadto w pismach parafialnych są zamieszczane informacje o wydarzeniach kulturalnych odbywających się na terenie parafii, a także akcentują kwestie społeczne i obyczajowe. Mimo różnorodności tematycznej wymienionych tytułów, każde z nich ma przede wszystkim charakter religijny. Głównym tematem jest wiara i życie Kościoła oraz określonej parafii.

Największą grupę prasy regionalnej stanowią czasopisma wydawane przez jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe.

Wydawcami prasy samorządowej są najczęściej samorzady gminne lub instytucje bezpośrednio im podległe, np. gminne ośrodki kultury lub biblioteki, a także samorzady powiatowe (starostwa). Podstawowym celem prasy samorządowej jest wszechstronna informacja o funkcjonowaniu społeczności lokalnej⁵, a więc dostarczenie wiadomości o lokalnych inicjatywach, imprezach kulturalnych, funkcjonowaniu władzy samorządowej, historii i promocji „małej ojczyzny”. Tematyka jest wyznaczona zarówno przez potrzeby i zainteresowania odbiorcy, jak i organu samorządowego, który za pośrednictwem prasy lokalnej przekazuje informacje. Zatem wyraźnie można wyodrębnić stałe działy i rubryki. Generalnie prasa samorządowa ma charakter informacyjno-historyczno-rozrywkowy. Pisma lokalne często podejmują różnorodne inicjatywy typu konkursy i plebiscyty. W zbiorach Biblioteki znajduje się ponad kilkadziesiąt tytułów prasy samorządowej, np. „Goniec Łukowej”, którego pierwszy numer ukazał się w 2003 r. Na terenie gminy Ostrów Lubelski jest rozpowszechniane „Echo Ostrowa : gazeta mieszkańców gminy Ostrów Lubelski”, która ukazuje się nieprzerwanie od 1999 r. W 1989 r. pojawił się pierwszy numer dwutygodnika „Tanew : biłgorajska gazeta samorządowa”. Na obszarze gminy Krasnobród od 1990 r. wychodzi „Gazeta Krasnobrodzka” wydawana przez instytucję podległą samorządowi gminnemu, tj. Centrum Kultury i Sportu. Starostwo Powiatowe w Łęcznej wydaje czasopismo „Ziemia Łęczyńska”, która w latach 2003-2006 nosiła tytuł „Powiat Łęczyński”. Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej od 2002 r. jest wydawcą „Gościńca Białskiego”, a lubelskie starostwo publikuje „Panoramę Powiatu” już od 2000 r.

Inicjatywy wydawnicze podejmują też osoby prywatne. Powody ich powstania są nie tylko komercyjne, ale również polityczne. Na terenie pow. kraśnickiego od 2004 r. ukazuje się dwutygodnik „Goniec Gazeta Powiatowa”. W latach 2000-2005 funkcjonował również dwutygodnik, „Głos Kraśnicki”. Jego

5 Gierula, dz. cyt., s. 113.

kontynuację stanowi „Głos Gazeta Powiatowa”. Wydawcą tych tytułów jest Głos s.c. Minik i Jankowski. Do grupy prywatnych czasopism należy też „Wspólnota” we wszystkich jej mutacjach: „Wspólnota Lubartowska”, „Wspólnota Łukowska”, „Wspólnota Międzyrzeczka”, „Wspólnota w Regionie” – wydawane przez Wydawnictwo Mateusz Orzechowski.

Osobną grupę wydawnictw regionalnych stanowi prasa o charakterze ogólnoinformacyjnym. Na lubelskim rynku wydawniczym od lat istniały dwa tytuły dzienników ogólnoinformacyjnych. Najstarszy z nich to „Sztandar Ludu”, którego pierwszy numer ukazał się w 1945 r. Był organem prasowym Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Dziennik przetrwał okres transformacji po 1989 r., zmieniając tytuły na: „Dziennik Lubelski. Gazeta Poranna Regionu Środkowo-Wschodniego”, a następnie „Dziennik. Gazeta Poranna Regionu Środkowo-Wschodniego”, by od 1995 r. ukazywać się jako „Dziennik Wschodni”. Dziennik ma obecnie swoje mutacje: zamojską, chełmską i podlaską.

W 1957 r. zaczął ukazywać się „Kurier Lubelski” jako gazeta popołudniowa. Przetrwiał pod niezmiennym tytułem do dzisiaj. Od 1993 r. stał się dziennikiem porannym. Od października 2007 r. wychodzi w ramach projektu „Polska The Times” skupiającego dzienniki lokalne z całego kraju.

Trzecią inicjatywą jest „Gazeta w Lublinie”. Wychodzi jako dodatek do „Gazety Wyborczej”; początkowo tylko w czwartki. Od 1991 r. ukazuje się codziennie. Obecnie wychodzi jako „Gazeta Wyborcza Lublin”. „Kurier Lubelski” i „Dziennik Wschodni” mają wszechstronny charakter informacyjny. Na plan pierwszy wysuwa się problematyka regionalna, ale znaczną część stanowią też wydarzenia z kraju i ze świata. Natomiast „Gazeta Wyborcza Lublin” skupia się wyłącznie na tematyce regionalnej. Do prasy ogólnoinformacyjnej zaliczamy również tygodniki: „Kresy Tygodnik Chełmski”, „Kronika Tygodnia Zamość”, „Nowy Tydzień” (we wszystkich jego mutacjach). Dostarczają wszechstronnej informacji bieżącej o życiu politycznym, społecznym i kulturalnym na określonym terenie. Monitorują działalność władz, starają się być organem opiniotwórczym. Na ich łamach są zamieszczane również felitony, polemiki, recenzje. Często jest dołączony dodatek telewizyjny. Do tej grupy trzeba zaliczyć również „Słowo Podlasia” i „Tygodnik Zamojski”. Przed transformacją były tygodnikami lokalnymi PZPR. Po 1989 r., kiedy nastąpiło rozwiązanie partii, zmienił się także wydawca oraz podstawowe cele i zadania. Pozostałe cechy typologiczne bądź nie uległy zmianie, bądź były następstwem decyzji nowego wydawcy, jego celów i zadań. Zmiana cech formalnych wynikała z postępu technologicznego, nowych możliwości druku, składu komputerowego⁶.

Do prasy regionalnej zaliczamy również czasopisma, które mimo że ukazują się w środowisku lokalnym, to jednak różnią się zawartością od pozostałych wydawnictw prasowych⁷. Ich zawartość treściowa nie jest tak szeroka, jak w czasopismach informacyjnych, ale odpowiada na zapotrzebowanie określonych grup odbiorców. Są to periodyki poświęcone literaturze, sztuce, kulturze, historii „małych ojczyzn”. Wydawcami tego typu prasy są przeważnie organizacje pozarządowe, głównie fundacje, towarzystwa regionalne, kulturalne i społeczne. Prasa ta ma przede wszystkim charakter edukacyjny i promocyjny. Na terenie powiatu lubartowskiego

6 Tamże, s. 93-94.

7 R. Kowalczyk. *Wczoraj i dziś prasy lokalnej w Polsce*, Poznań 2002, s. 273.

wychodzi nieprzerwanie od 1956 r. „Lubartów i Ziemia Lubartowska”, wydawana przez Lubartowskie Towarzystwo Regionalne. Od 1995 r. ukazuje się „Rocznik Chełmski”. Obecnie wydawcą jest Stowarzyszenie „Rocznik Chełmski” powstałe w 2004 r., którego głównym celem jest upowszechnianie zarówno wiedzy historycznej o Chełmie i Ziemi Chełmskiej, jak wszelkiej działalności na rzecz promocji „małej ojczyzny”⁸. W 2003 r. ukazał się pierwszy tom „Zamojsko-Wołyńskich Zeszytów Muzealnych”, a rok później wydano „Radzyński Rocznik Humanistyczny”, który wychodzi nadal pod zmienionym tytułem „Wschodni Rocznik Humanistyczny”.

Warto wspomnieć również o innych inicjatywach wydawniczych takich, jak: „Podlaski Kwartalnik Kulturalny”, „Zamojski Kwartalnik Kulturalny”, „Merkuriusz Łęczyński”, „Głos Nałęczowa” i inne. We wszystkich wymienionych tytułach dominują obszernie artykuły o tematyce historycznej, są prezentowane sylwetki osób zasłużonych dla lokalnej społeczności, pojawiają się również recenzje publikacji związanych z regionem.

W zbiorach Biblioteki znajduje się także grupa czasopism, w której dominują zagadnienia szeroko pojętej sztuki: architektury, literatury, malarstwa, rzeźby. Drukowane są również teksty o tematyce historycznej i wspomnieniowej. Są to m.in. „Brulion Kazimierski”, chełmska „Egeria” i lubelskie pismo „Lublin Kultura i Społeczeństwo”. Odpowiadają na zapotrzebowanie na prasę o tematyce społeczno-kulturalnej i literackiej.

Warto wymienić jeszcze kwartalnik „Twórczość Ludowa”, wydawany od 1986 r. przez ogólnopolskie Stowarzyszenie Twórców Ludowych z siedzibą w Lublinie. Kwartalnik zamieszcza fragmenty twórczości pisarzy i poetów ludowych, teksty o zwyczajach ludowych, obrzędach, protokoły z konkursów, relacje z różnych imprez etnograficznych, biogramy twórców ludowych, recenzje książek etnograficznych, informacje o działalności stowarzyszeń. Lubelszczyzna ma bardzo silną tradycję kulturową. Przetrwały tu takie dyscypliny twórczości ludowej, które na innych obszarach dawno zanikły albo nigdy ich nie było⁹.

Nie sposób pominąć bardzo dużej liczby prasy ukazującej się w szkołach podstawowych, gimnazjach, ośrodkach akademickich. Zazwyczaj redagowaniem prasy szkolnej zajmują się uczniowie pod opieką nauczycieli, np. „W Dziesiątkę”, „Cogitus”. Na ich łamach prezentuje się tematykę związaną z życiem szkoły. Redagowanie i wydawanie prasy studenckiej przejęły samorządy i organizacje studenckie. Oprócz tematów związanych z życiem uniwersytetu zajmują się również doradztwem i sprawami socjalnymi. Należą do nich: „Ekonomista UMCS”, „Głos Humanisty”, „Spinacz”.

Uniwersytety lubelskie oraz szkoły wyższe prywatne i państwowe mają własne czasopisma naukowe m.in. „Annales UMCS”, „Roczniki Humanistyczne KUL”, „Zamojskie Studia i Materiały”. Jednak należy zastanowić się, czy można zaliczyć je do czasopism regionalnych. Raczej są to wydawnictwa ogólnokrajowe o charakterze naukowym, gdzie są publikowane zróżnicowane materiały, nie zawsze obejmujące swoim zakresem tematycznym województwo lubelskie. Wojewódzka Biblioteka Publiczna gromadzi te czasopisma nie tylko ze względu na ich wartość naukową, ale także jako dokumentację rozwoju regionu.

8 <http://www.rocznik.chelm.pl/>

9 *Dziedzictwo kulturowe Lubelszczyzny. Kultura ludowa*, red. A. Gaudy, Lublin 2001, s. 4.

Czasopisma regionalne i lokalne dokumentują wszelkie sfery życia dotyczące terenu. Dążąc do coraz większej specjalizacji, kierują swoją ofertę do konkretnej grupy odbiorców, zapewniając swobodny dostęp do informacji. Zawierają wiedzę, która służy pomocą w udzielaniu informacji bibliotecznej, bibliograficznej, dokumentacyjnej, tekstowej oraz rzeczowej, a także realizacji kwerend.

W Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie udziela się informacji indywidualnych i zbiorowych. Pracownicy naszej instytucji udzielają informacji, pomagają czytelnikom w kwerendach.

Informację indywidualną można zróżnicować wg tematyki, kategorii osób, sposobu przekazu informacji, rodzaju wykorzystanych źródeł oraz czasu potrzebnego na odpowiedź użytkownikowi. Natomiast informację zbiorową stanowią dane o nabytkach biblioteki, wykazy książek lub czasopism krajowych i zagranicznych z określonej dziedziny wiedzy¹⁰, wystawy, lekcje biblioteczne, wycieczki zapoznające z Biblioteką i jej zbiorami.

Informacje indywidualne i zbiorowe wzajemnie łączą się i uzupełniają¹¹. Informacja regionalna jest w kręgu zainteresowań różnych instytucji, organizacji, stowarzyszeń, osób prywatnych, którzy poszukują różnych materiałów.

Najwięcej uwagi i wiedzy wymagają kwerendy, których realizacja polega na przyjęciu zapytania informacyjnego, opracowaniu tematu i przekazaniu wyników poszukiwań użytkownikowi¹². Powinna być zrealizowana dokładnie i wszechstronnie oraz trafiać w istotę postawionego problemu. Zatem powinna być relewantna. Należy przejrzeć różne typy źródeł i bazy danych¹³. Do tego wykorzystuje się zawartość czasopism, zwłaszcza regionalnych i lokalnych. Stanowią one podstawę realizacji kwerend dla czytelników i instytucji, często są jedynym źródłem do przedstawienia dziejów i bieżących wydarzeń.

Poszukiwania rozpoczynamy od pośrednich źródeł informacji, jakimi są katalogi biblioteczne (obecnie głównie elektroniczne) oraz bibliografie. Poszukiwania w bezpośrednich źródłach informacyjnych rozpoczynamy od najnowszych wydawnictw, a następnie sięgamy do starszych¹⁴.

Po przeszukaniu wyżej wymienionych źródeł, wykonujemy zestawienie dokumentów na dany temat, uwzględniając także literaturę fachową¹⁵.

Analizując wyniki wyszukiwania na zadane kwerendy dostrzega się, jak ważna jest rola prasy regionalnej w działalności informacyjno-bibliograficznej. Pracownicy Działu Bibliografii Lubelszczyzny i Wiedzy o Regionie od początku 2008 r. zrealizowali kilkadziesiąt kwerend regionalnych. W przygotowanych wykazach literatury dokumenty, zaczerpnięte z czasopism regionalnych i lokalnych, stanowią od 40 do 80 % podanych pozycji. W odpowiedzi na zapytanie „Browarnictwo na Lubelszczyźnie” wyszukano ogółem 32 pozycje, z czego 2 to druki zwarte, 4 pozycje w prasie ogólnopolskiej, 26 artykułów znaleziono w prasie regionalnej. W przypadku kwerendy „Ziemiaństwo na Lubelszczyźnie” (wybrane rodziny) odnaleziono 25 pozycji, z czego 5 to druki zwarte, 3 – artykuły z prasy ogólnopolskiej, 17 – prasa

10 *Bibliotekarstwo*, red. Z. Żmigrodzkiego, Warszawa 1998, s. 211

11 Tamże, s. 212.

12 Tamże, s. 205.

13 Tamże, s. 207.

14 Tamże, s. 206.

15 Tamże.

regionalna. Podobna sytuacja występuje przy kwerendzie „Kolegium jezuickie w Lublinie”. Kwerenda dotyczyła historii samego budynku. Wyszukano 23 pozycje, w tym 4 druki zwarte dotyczące historii Lublina, 8 artykułów z prasy ogólnopolskiej i 11 z czasopism regionalnych.

Czasopisma regionalne i lokalne stanowią również podstawę prowadzonych lekcji bibliotecznych i wystaw o tematyce regionalnej. Tematyczne lekcje biblioteczne są kierowane do uczniów gimnazjów i szkół średnich, a dotyczą przeważnie miejscowości lub osób związanych z regionem, są przedstawiane sposoby wyszukiwania w Katalogu Lublinianów i *Bibliografii Lubelszczyzny*, zasady wyboru dokumentów i praca z konkretną książką, artykułem itp. Późniejsza analiza wykazała, podobnie jak w przypadku kwerend, że i tu są podstawą artykuły z wydawnictw regionalnych.

W Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie jest prowadzona bogata działalność wystawiennicza. Wystawy, często o tematyce regionalnej, są realizowane przez Dział Informacji i Promocji oraz Dział Zbiorów Specjalnych. Autorzy wystaw przedstawiają temat poprzez ukazanie zbiorów Biblioteki. Jest tu wykorzystywana prasa regionalna. Pokazuje się czasopisma jako całość lub poszczególne artykuły zaczerpnięte z regionalnej prasy.

Ważnym zadaniem WBP jest tworzenie bibliografii regionalnej. Opracowania bibliograficzne stanowią pomoc w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Są nieocenionym źródłem do zgromadzenia literatury na określony temat. Pozwalają ustalić lub uzupełnić dane identyfikujące określony dokument. W WBP prace nad bibliografią regionalną rozpoczęły się w 1963 r. *Bibliografia Lubelszczyzny* odpowiada na zapotrzebowanie czytelników na informację regionalną. Materiały tu zgromadzone w 70% pochodzą z rozpisywanej zawartości czasopism regionalnych. Przypomnijmy, że *Bibliografia Lubelszczyzny* uwzględnia wszystkie dokumenty dotyczące regionu, niezależnie od miejsca ich przechowywania. Natomiast dokumenty dostępne w zbiorach naszej Biblioteki rejestruje Katalog Lubliniana, który wykazuje wszystkie jednostki bibliograficzne, a więc także czasopisma regionalne oraz artykuły z tych czasopism. W trosce o jak najszerszą informację o zbiorach regionalnych podjęto prace nad retrokonwersją Katalogu Lubliniana, tak aby czytelnicy mogli również *on-line* przeglądać zasoby WBP. Jest to praca zakrojona na okres najbliższych lat.

Biblioteka zawsze dbała o to, żeby czytelnicy mogli uzyskać informację o zbiorach, a szczególnie o czasopismach regionalnych. Już w 1974 r. opublikowano *Katalog czasopism lubelskich*, opracowany przez Halinę Wolską. Rejestrował czasopisma regionalne wydawane na terenie województwa lubelskiego od końca XVIII w. aż po rok 1970¹⁶. Bardziej aktualną wersję stanowi 4-tomowy *Katalog czasopism lubelskich*. Tom 1, obejmujący litery A-F¹⁷, ukazał się w 2004 r. w opracowaniu Wiesławy Pazury. Tom 2 G-M¹⁸, opracowany przez Iwonę Wójcik, wyszedł drukiem w 2005 r. Tom 3 jest już przygotowany, a tom 4 w opracowaniu. Katalog zawiera zbiory czasopism regionalnych od XVIII w. do końca 2000 r., a znajdujących się w 18 instytucjach na terenie Lubelszczyzny. Również w 2005 r. ukazał się *Katalog Mikrofilmów. Cz. 1, Czasopisma*. Katalog zawiera 271 tytułów

16 *Katalog czasopism lubelskich*, oprac. H. Wolska, Lublin 1974.

17 *Katalog czasopism lubelskich, A-F*, oprac. W. Pazura, Lublin 2004.

18 *Katalog czasopism lubelskich, G-M*, oprac. I. Wójcik, Lublin 2005.

zmikrofilmowanych czasopism, wydawanych głównie na terenie województwa lubelskiego, a znajdujących się w posiadaniu Biblioteki i udostępnianych w Czytelni Zbiorów Specjalnych¹⁹. Czasopisma regionalne, znajdujące się w Bibliotece, były również podstawą opracowania *Katalogu czasopism niezależnych w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie*. Zasięg chronologiczny publikacji obejmuje lata 1976-1990 i wlicza wszystkie periodyki związane z działalnością opozycyjną, przede wszystkim solidarnościową, przechowywane w zasobach Biblioteki²⁰.

Czasopisma regionalne i lokalne rozszerzają oraz uzupełniają wiedzę na konkretny temat. Bardzo często jest to jedyne źródło, z którego można zaczerpnąć szczegółowych wiadomości i rozpocząć poszukiwania w innych dostępnych dokumentach. Czasopisma regionalne i lokalne pozwalają poznać tradycję, historię, gospodarkę i kulturę regionu. Są potrzebne do popularyzacji wiedzy o „małych ojczyznach”, promocji regionu, edukacji regionalnej. Doskonale spełniają swoje zadanie.

19 *Katalog mikrofilmów. Cz. 1, Czasopisma*, oprac. E. Kurpińska, M. Łoza, Lublin 2005.

20 *Katalog czasopism niezależnych w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie 1976-1990*, oprac. W. Pazura, Lublin 2002.